

succulenta

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDS-BELGISCHE VERENIGING
VAN LIEFHEBBERS VAN CACTUSSEN EN ANDERE VETPLANTEN

Mammillaria goodridgii var. **hutchinsoniana**

Foto: Th. Neutelings

ISSN 0039-4467

65ste JAARGANG
No. 1
JANUARI 1986

Beste vriendinnen en vrienden,

Nee, het jaar, dat we net achter ons hebben gelaten, was voor ons als vetplantenliefhebbers niet het allerbeste. Weet U nog, die winter in het begin van '85? Natuurlijk was dat nu juist koren op de molen van een grote groep andere liefhebbers, die van het schaatsen. Eindelijk konden zij eens hun hart ophalen aan de beroemde elfstedentocht in 'it Heitelân' - het land dat ook in het hart van Uw voorzitter een speciaal plekje inneemt.

Maar voor de succulentenliefhebber was het een wintertje dat hem extra zorgen baarde: hoe houden we de boel boven nul en wie zal dat betalen?

En toen dan die winter voorbij was kwam die lekkere, natte en soms wat droefgeestige zomer. Bij sommige planten in mijn kas leek het net alsof ze het vertikten uit hun diepe winterslaap te komen. Ze bloeiden matig en toonden weinig groei. Maar er waren ook soorten, bij mij vooral de Gymno's, die verrukkelijk gebloeid hebben. Steeds maar weer verschenen er nieuwe knoppen. Geweldig.

Voor onze vereniging verliep het oude jaar zonder schokkende gebeurtenissen. Alleen heeft de verzending van het maandblad bij een aantal leden voor wat irritatie gezorgd. Ik hoop echter, dat U ervan overtuigd zult zijn, dat wij het minstens zo vervelend vinden als U, als er iets zo mis gaat. Foutloos zal het wel nooit allemaal gaan, maar ook wij vinden, dat de zaakjes van onze vereniging zo goed mogelijk verzorgd moeten zijn.

Toch wil ik op deze plaats ook weer lof toezwaaien aan al die werkers op de achtergrond, die veel van hun vrije tijd, die zij soms ook liever bij hun plantjes zouden doorbrengen, besteden om de vereniging in stand te houden.

Ja, het nieuwe jaar is er al weer. Ik hoop, dat het een wat zonniger jaar zal worden. Ik hoop ook - elk jaar weer opnieuw! - dat velen van U met goede voornemens vervuld zijn. Eens wat actiever deelnemen aan het afdelingsleven, eens een aardig stukje maken voor Succulenta ('t hoeft echt niet groot te zijn), met een groepje eens wat experimenteren met zaaien, bloeitijden of wat niet al. Dan wordt het zeker weer een goed jaar voor de liefhebberij. Ik wens U allen een heel gelukkig 1986 toe met gezondheid en veel plezier met Uw plantjes.

Uw voorzitter,
Herman Koningsveld.

*
* * *

Te uwer informatie

In het maartnummer van Succulenta 1985 stelde Etienne Lanssens een mogelijk nieuwe Mammillaria voor. Deze soort is ondertussen beschreven als *Mammillaria perezdelarosae* Bravo & Scheinvar in Cactaceas y Suculentas Mexicanas 1985, nr. 4, p. 76. De soort hoort thuis in de Stylothelae-groep.

Mammillaria series Megastigmatae Neutelings ser. nov.

Th.M.W. NEUTELINGS

Bij de bespreking van de continentale *Ancistracanthae* werd reeds melding gemaakt van een nieuwe serie binnen het geslacht *Mammillaria*: de serie *Megastigmatae*.

In de serie *Ancistracanthae* zijn in de loop der tijd onder andere een aantal soorten ondergebracht waarvan de opvallend grote bloemen typische, grote stempels bezitten. Die stempel met zijn lange stempellobben steekt duidelijk boven de meeldraden uit en domineert de bloem. De soorten met dit type bloem wil ik uit de serie lichten en onderbrengen in een serie met als naam *Megastigmatae* (= met grote stempels). Trouwens, de benaming *Ancistracanthae* (= met omgebogen doornpunt) dekt niet alle daarin aanwezige soorten. Er komen vormen voor waarbij de doornpunt slechts weinig of geheel niet gebogen is. Het is ook een enigszins achterhaald iets om soorten te groeperen alleen op grond van hun bedooring.

Soorten zoals *M. guelzowiana*, *M. longiflora*, *M. tetrancistra*, *M. wrightii*, *M. zephyranthoides* e.a. die door velen ook tot de *Ancistracanthae* gerekend worden, hebben morfologische eigenschappen die bij de *Megastigmatae*-soorten niet aangetroffen worden; enkele eigenschappen die de genoemde soorten bezitten zijn haarfijne randdoorns, weke tuberkels, sterk bewimperde buitenste perianthbladeren en geen grote, lijnvormige stempellobben.

Met het creëren van een nieuwe serie heb ik slechts voor ogen de duidelijkheid in de onderverdeling van het geslacht *Mammillaria* te verhogen. Aan deze duidelijkheid schortte het nogal in de serie *Ancistracanthae* door het steeds maar toevoegen van soorten.

Megastigmatae Neutelings series nova

Plantae, flores maiores, stilus cum 4-9-12 stigmatibus radiantis et plus minusve linearis, stigmata 3-8 mm longa.

Species typica: *Mammillaria microcarpa* Engelm.

Beschrijving:

Planten met relatief grote bloemen, stijl met 4-9-12 gespreide en min of meer lijnvormige stempellobben, stempellobben 3-8 mm lang.

Typosoort: *Mammillaria microcarpa* Engelm.

Binnen de serie *Megastigmatae* zijn mijns inziens een achttal groepen te onderscheiden. Hieronder volgt een overzicht van de thans bekende soorten, variëteiten en vormen, waarbij een aantal combinaties zijn doorgevoerd.

- 1.1.0 *Mammillaria microcarpa* var. *microcarpa* Engelm. (1848)
(Syn. *M. milleri* (Britton & Rose (1923)) Bödeker (1933))
- 1.1.0.1 *Mammillaria microcarpa* var. *microcarpa* forma *auricarpa* comb. nova
Bas. *M. microcarpa* var. *auricarpa* Marshall
- 1.1.1 *Mammillaria microcarpa* var. *sheldonii* comb. nova
Bas. *M. sheldonii* (Britton & Rose (1923)) Bödeker (1933)
(Syn. *M. alamensis* Craig (1945))
- 1.1.1.1 *Mammillaria microcarpa* var. *sheldonii* forma *guedemanniana* comb. nova

- Bas. *M. gueldemanniana* Backeberg (1941)
 (Syn. *M. guirocobensis* Craig (1945) en *M. pseudoalamensis*
 Backeberg (1953))
- 1.1.1.2 *Mammillaria microcarpa* var. *sheldonii* forma *swinglei* comb. nova
 Bas. *M. swinglei* (Britton & Rose (1923)) Bödeker (1933)
 (Syn. *M. inaiiae* Craig (1939))
- 1.1.2 *Mammillaria microcarpa* var. *grahamii* (Engelmann (1857)) Backeberg
- 1.1.2.1 *Mammillaria microcarpa* var. *grahamii* forma *oliviae* comb. nova
 Bas. *M. oliviae* Orcutt (1902)
M. grahamii var. *oliviae* (Orcutt) Benson (1969)
 (Syn. *M. Marnierana* Backeberg (1952))
- 1.2.0 *Mammillaria mazatlanensis* var. *mazatlanensis* (Rebut (1896))
 Schumann (1905)
 (Syn. *M. littoralis* K. Brandege (1907))
- 1.2.0.1 *Mammillaria mazatlanensis* var. *mazatlanensis* forma *patonii*
 comb. nova
 Bas. *M. patonii* (Bravo (1931)) Bödeker (1933)
M. mazatlanensis var. *patonii* (Bravo) Craig (1945)
- 1.2.1 *Mammillaria mazatlanensis* var. *occidentalis* comb. nova
 Bas. *M. occidentalis* (Britton & Rose (1923)) Bödeker (1933)
- 1.2.1.1 *Mammillaria mazatlanensis* var. *occidentalis* forma *sinalensis*
 comb. nova
 Bas. *M. occidentalis* var. *sinalensis* Craig (1945)
M. patonii var. *sinalensis* (Craig) Backeberg
- 1.3 *Mammillaria boolii* Lindsay (1953)
- 1.4 *Mammillaria mainiae* K. Brandege (1900)
- 1.5 *Mammillaria thornberi* var. *thornberi* Orcutt (1902)
- 1.5.1 *Mammillaria thornberi* var. *yaquensis* comb. nova
 Bas. *M. yaquensis* Craig (1945)
- 1.6.0 *Mammillaria dioica* var. *dioica* K. Brandege (1897)
- 1.6.0.1 *Mammillaria dioica* var. *dioica* forma *incerta* comb. nova
 Bas. *M. incerta* Parish (1936)
M. dioica var. *incerta* (Parish) Munz
- 1.6.0.2 *Mammillaria dioica* var. *dioica* forma *estebanensis* comb. nova
 Bas. *M. estebanensis* Lindsay (1967)
- 1.6.0.3 *Mammillaria dioica* var. *dioica* forma *angelensis* comb. nova
 Bas. *M. angelensis* Craig (1945)
- 1.6.0.4 *Mammillaria dioica* var. *dioica* forma *verhaertiana* comb. nova
 Bas. *M. verhaertiana* Bödeker (1912)
- 1.6.0.5 *Mammillaria dioica* var. *dioica* forma *phitauiana* comb. nova
 Bas. *M. phitauiana* (Baxter (1931)) Werdermann (1931)
- 1.6.1 *Mammillaria dioica* var. *armillata* comb. nova
 Bas. *M. armillata* K. Brandege (1900)
- 1.6.2 *Mammillaria dioica* var. *capensis* comb. nova
 Bas. *M. capensis* (Gates (1933)) Craig (1945)
- 1.6.3 *Mammillaria dioica* var. *cerralboa* comb. nova
 Bas. *M. cerralboa* (Britton & Rose (1923)) Orcutt (1926)
- 1.6.4 *Mammillaria dioica* var. *neopalmeri* comb. nova
 Bas. *M. neopalmeri* (Coulter (1894)) Craig (1945)
- 1.7 *Mammillaria goodridgii* var. *goodridgii* Scheer emend. Salm-Dyck (1850)

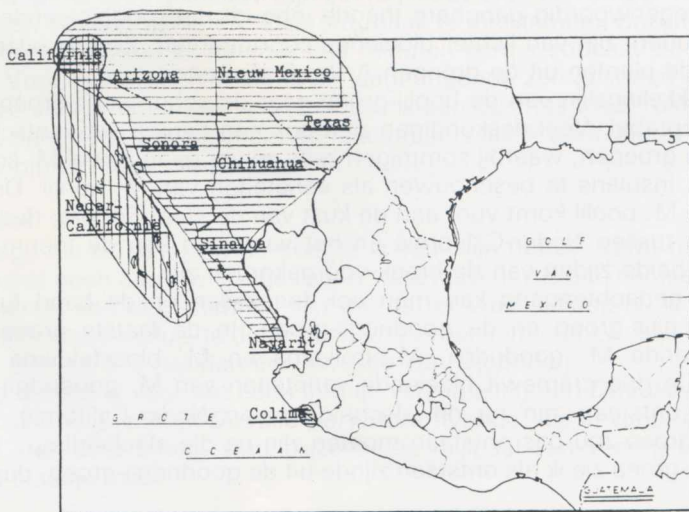

Foto van de
schrijver

Mammillaria microcarpa var. *grahamii*

- 1.7.1 *Mammillaria goodridgii* var. *louisae* comb. nova
Bas. M. louisiae Lindsay (1960)
- 1.7.2 *Mammillaria goodridgii* var. *hutchinsoniana* comb. nova
Bas. M. hutchinsoniana (Gates (1934)) Bödeker (1935)
- 1.7.3 *Mammillaria goodridgii* var. *bullardiana* comb. nova
Bas. M. bullardiana (Gates (1934)) Bödeker (1935)
- 1.7.4 *Mammillaria goodridgii* var. *blossfeldiana* comb. nova
Bas. M. blossfeldiana Bödeker (1931)
- 1.7.4.1 *Mammillaria goodridgii* var. *blossfeldiana* forma *shurlyana*
comb. nova
Bas. M. shurlyana Gates (1941)
- 1.8 *Mammillaria fraileana* (Britton & Rose (1923)) Bödeker (1933)
- 1.9.0 *Mammillaria albicans* (Britton & Rose (1923)) Berger (1929)
- 1.9.0.1 *Mammillaria albicans* forma *slevinii* comb. nova
Bas. M. slevinii (Britton & Rose (1923)) Bödeker (1933)
- 1.10 *Mammillaria schumannii* Hildmann (1891)
- 1.11 *Mammillaria insularis* Gates (1938)

VERSPREIDINGSGEBIED van de MEGASTIGMATAE

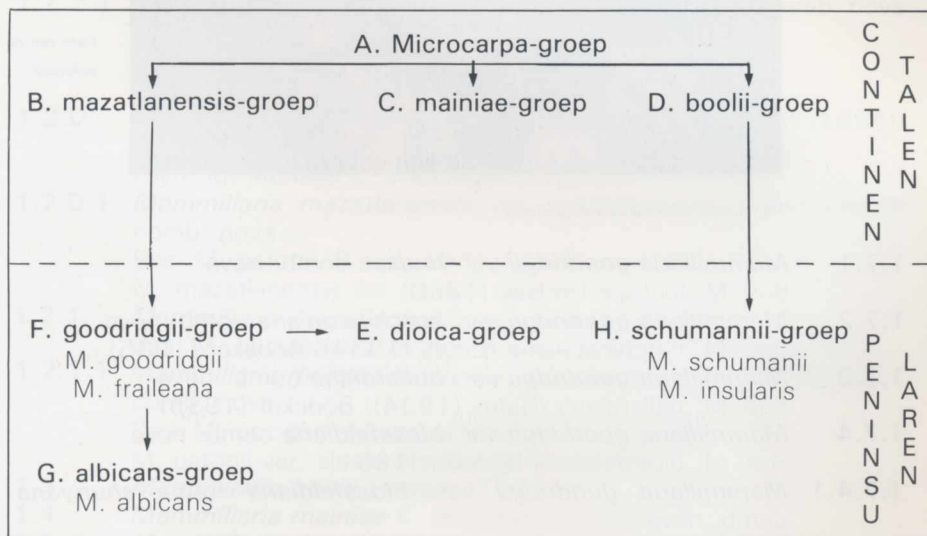

- Verspreidingsgebied van de continentale Megastigmatae
- Verspreidingsgebied van de peninsulaire Megastigmatae

De groepen 1.1 tot en met 1.5 horen tot de **continentalen** (= vastelanders), voorkomend in de Amerikaanse staten Californië, Arizona, Nieuw-Mexico en Texas en de Mexicaanse staten Chihuahua, Sinaloa, Sonora, Nayarit en Colima.

De groepen 1.6 tot en met 1.11 horen tot de **peninsularen** (= schiereilanders), groeiend op het Mexicaanse schiereiland Neder-Californië.

Hypothetisch ontwikkelingsschema van de *Megastigmatae*

Een dergelijk schema is en blijft natuurlijk tot op zekere hoogte speculatief. Maar in ons verlangen om samenhangen te vinden en ordening te scheppen probeert men tot een schematische opbouw te komen. Helaas manken echter de historische gegevens, zoals waar, waaruit en wanneer is de microcarpa-groep ontstaan. Was die groep wel de eerste (gezien het grote verspreidingsgebied ervan zou je dat misschien mogen veronderstellen).

Ter motivering van het bovenste deel van het schema kan men aanvoeren dat een tegenwoordig gangbare theorie inhoudt dat roodbloeiende planten de voorouders zijn van lichter bloeiende soortgenoten. Zonder uitzondering voldoen de planten uit de groepen A t/m D daaraan.

De ontwikkelingslijn van de boolii-groep naar de schumannii-groep lijkt me zeer acceptabel. Veel deskundigen zien ook een nauwe verwantschap tussen beide groepen, waarbij sommigen zelfs zo ver gaan zowel *M. schumannii* als *M. insularis* te beschouwen als variëteiten van *M. boolii*. Dit is zeer plausibel. *M. boolii* komt voor aan de kust van de staat Sonora; dus vóór de scheiding tussen Neder-Californië en het vasteland kan de toenmalige *M. boolii* op beide zijden van de breuk voorgekomen zijn.

Dezelfde gedachtengang kan men ook toepassen op de band tussen de mazatlanensis-groep en de goodridgii-groep. In de laatste groep zijn de roodbloeiende *M. goodridgii*, *M. fraileana* en *M. blossfeldiana* dan de oudste. De drie crèmewit bloeiende variëteiten van *M. goodridgii* moeten dan pas ontstaan zijn na de afscheiding van Neder-Californië. Ook de albicans-groep zou pas ontstaan moeten zijn na die afscheiding.

De dioica-groep zie ik als ontstaan zijnde uit de goodridgii-groep, dus ook na

de afscheiding. De dioica-groep omvat allemaal soorten met crèmewitte bloemen. De planten hebben zich door een compactere en kleinere lichaamsbouw goed aangepast aan de veranderende ecologische omstandigheden van het schiereiland. Juist vanwege die betere aanpassing zagen deze soorten kans op hun beurt geheel Neder-Californië te veroveren. In het noorden van het schiereiland komen ze dan weer in contact met de huidige vertegenwoordigers van de microcarpa-groep zodat na verloop van vele jaren de cirkel rond is.

Iets analoogs ontdekken we bij de peninsulaire *Macrothelae*-soorten (zie Succulenta 62 (12) 1983 en 63 (1, 2, 3, 4 en 5) 1984). Het zijn allemaal crèmegeelbloeiende planten, zeer sterk aan elkaar verwant met een rijke variatie aan vormen. Om roodbloeiende Macrothelae-soorten te vinden, moeten we terug naar het vasteland.

Is bovenstaande ontwikkelingsschets uiteraard arbitrair, het is en blijft niettemin interessant zich in dit deel van de liefhebberij te verdiepen. Het is bepaald indrukwekkend te beseffen dat dergelijke evolutielijnen - ook al zijn ze misschien in werkelijkheid anders verlopen - zich over vele miljoenen jaren uitstrekken. Besef ook dat deze evolutie nog steeds verder gaat, gesteld dat de mens van ons aller moedertje aarde geen al te grote puinhoop maakt. In een volgend artikel hoop ik terug te komen op de nu wel zeer gedecimeerde serie *Ancistracanthae* K.Sch., die naar mijn inzicht nog steeds een reden van voortbestaan heeft (voor bijv. de *wrightii*-, *guelzowiana*- en *tetrancistra*-groepen) en dan niet alleen als lof voor het vele werk dat K. Schumann in het grijze verleden ten gunste van onze liefhebberij heeft ondernomen.

Galmeidijk 49, 4706 KL Roosendaal

* *
*

Het wel en wee van succulenten verzamelen

ANNEMIEKE VAN LING

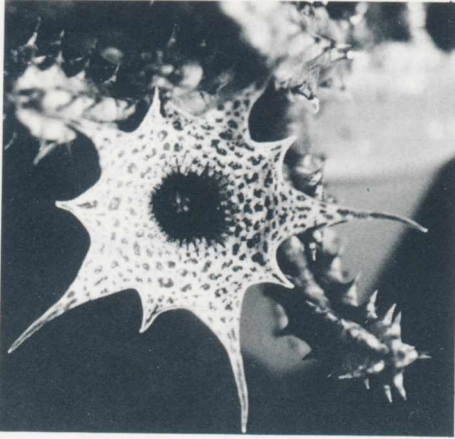
5 oktober

De zon hangt nu al zo laag, dat mijn planten in de broeibak amper vijf uur per dag hiervan kunnen genieten. Daarom maak ik met tempex-dozen een verhoogde bodem, zodat ze nu zo'n tien minuten eerder zonnestralen kunnen vangen. Voor mijn zolderruimte is de laaghangende zon juist een uitkomst, want deze schijnt nu verder naar binnen. Ik kan dus iets meer ruimte daadwerkelijk benutten, wat zo direct een uitkomst is als ik alles vanuit de broeibak naar binnen moet verplaatsen.

8 oktober

Een collega die blijkbaar op de hoogte is van mijn hobby, komt me vragen wat hij moet doen aan "wit uitgeslagen" cactussen. Als een cactus echt wit uitgeslagen is van de schimmel lijkt me dat er weinig hoop is. Ik vermoed echter dat hij met wolluis te doen heeft en beveel hem een kwastje met spiritus aan. Uiteraard is het dan een kwestie van bijhouden.

Vandaag ontdek ik voor het eerst in mijn verzameling een *Duvalia*-bloempje dat niet vijflobbig is. Mijn *Duvalia parviflora* hybride, die al vanaf begin mei aan één stuk door bloeit, viert blijkbaar de mijlpaal van veertig bloempjes met één blaadje meer.

1	2
3	
4	5

1. Een fraaie *Huernia hislopii*(?) met zeer spitse bloemblaadjes.
2. *Caralluma dummeri*.
3. *Caralluma sprengeri* var. *laticorona* heeft lichte of donkere bloemen. Dit is de lichte vorm.
4. *Tromotriche* (*Stapelia*) *engleriana* lijkt door de regelmatige groeven en de naar achter gebogen blaadjes sprekend op een grammofoonplaat.
5. *Tromotriche* (*Stapelia*) *revoluta*.

Foto's 2 en 4 F. Noltee
Foto's 1, 3 en 5 van de schrijfster

11 oktober

Van de vele knopjes die er aan een van mijn *Piaranthussen* zaten, is er maar één overgebleven en dat opent zich vandaag. De geelachtig roze bloem heeft in het midden een prachtig felgele bijkroon (corona).

14 oktober

Denk ik steeds een echte *Luckhoffia beukmanii* te bezitten, schrijft mijn Engelse correspondentievriend dat het niet de goede is. De plant blijkt wel enkele keren als *Luckhoffia beukmanii* te zijn gepubliceerd, maar stamt waarschijnlijk af van een *Hoodiopsis triebneri*.

16 oktober

's Morgens vroeg doe ik in de keuken een bijzondere ontdekking: aan een plant met de officieuze naam "*Tromotriche (Stapelia) revoluta* var. *tigrida*" zie ik het begin van een zaadpeul. De plant heb ik een week geleden binnen gezet om de laatste knoppen nog een kans te geven. Een van mijn *Stapelia*'s die twee jaar geleden een zaadpeul had, blijkt ook nu bevrucht te zijn, want één bloemstengel zit er na maanden nog aan. Twee andere bloemstelen zien er nu na twee weken nog heel fris uit. Waarschijnlijk zullen de zaadpeulen zich pas volgend voorjaar ontwikkelen.

19 oktober

Doordat mijn man een nieuwe plank bij het zolderraam heeft gemaakt, kan ik nu meer planten kwijt. Dit is ook hard nodig, als ik zie hoeveel er nog vanuit mijn broeibak naar binnen moet. Door de nu laagstaande zon is zo'n extra plank ook geen probleem. Volgend jaar bekijk ik of ik hem gedurende het groeiseizoen eraf moet halen om de planten eronder uit de schaduw te halen.

20 oktober

Huernia leachii is dit jaar letterlijk een laatbloeier. Pas vorige week ontdekte ik de knop, die vandaag dank zij het milde herfstzonnetje openbarst.

21 oktober

Vandaag moet ik er toch echt aan geloven. 's Nachts daalt de temperatuur zo angstwekkend dicht tot het vriespunt, dat ik mijn laatste planten uit de broeibak haal. Dit is ook wel beter zo, want de laagstaande zon weet mijn broeibak nog maar gedurende vier uur te bereiken. Maar voordat ik de verhuizing naar de zolder volbreng, strooi ik in elk potje een beetje Aafleur om te voorkomen dat ik ook ongedierte mee naar binnen breng. In de broeibak zelf vind ik namelijk volop oorwormen en ook weer een zwarte snuitkever. Een deel van mijn *Geraniums* en *Pelargoniums* gaat eveneens alvast naar binnen. Morgen volgt de rest.

24 oktober

Huernia erinacea was aan het begin van het seizoen wat aan het kwakkelen, maar is weer zo goed op krachten gekomen, dat ze vandaag voor het eerst bloeit. 'a Avonds kan ik mijn ogen niet afhouden van een twintig centimeter grote witte bloem aan *Epiphyllum oxypetalum*. Dit fraaie gezicht is van zeer korte duur, want 's morgens vroeg zal de bloem al weer dicht zijn.

28 oktober

Het winterse weer zegt me dat het groeiseizoen nu toch echt voorbij is, ook al zijn verschillende planten nog in bloei of volop in knop. Verschillende

knoppen zullen waarschijnlijk verdrogen, want ik kan nog maar spaarzaam gieten om een verdere groei van de planten te voorkomen. Anders worden ze te sprieterig en dus erg lelijk. Alleen al daarom is een rustperiode noodzakelijk. Ik verwacht echter nog wel dat *Tromotriche (Stapelia) revoluta* en *Huernia barbata* spoedig voor het eerst dit jaar zullen bloeien en wellicht zie ik zelfs nog *Huernia nigeriana* en *Huernia primulina* voor de allereerste keer in bloei.

Een plant die het dit jaar beslist niet goed heeft gedaan, is *Tromotriche (Stapelia) engleriana*, die in 1983 zelfs nog in december een bloem had. Door de regelmatige groeven en de naar achter gebogen blaadjes lijkt zo'n bloem sprekend op een grammofonplaat. *Caralluma dummeri*, *Caralluma sprengeri* en een *Huernia hislopii* (?) met zeer spitse blaadjes hebben het om heel begrijpelijke redenen laten afweten. Ik heb de planten in het voorjaar gescheurd en gestekt, waarna het vaak nog even duurt voordat er bloemen komen.

Als ik zo naar al dat groene grut van me op zolder kijk, wordt ik een beetje weemoedig bij het idee dat een zeer levendige en boeiende periode weer als afgesloten kan worden beschouwd: een tijd van vele wel's en gelukkig maar weinig wee's. Wat het laatste betreft, denk ik bij voorbeeld aan mijn grote schrik toen ik spint ontdekte. Gelukkig heeft de vloeistof van Aglukon hiertegen goed gewerkt en zijn nergens meer nieuwe sporen te bespeuren. Ik heb er in zoverre wel van geleerd dat ik volgend voorjaar alleen uit oogpunt van preventie een paar keer zal sproeien.

Over mijn overgang van aardewerken naar plastic potjes ben ik redelijk tevreden. Ik heb geen last meer gehad van verdrogingsverschijnselen, maar of ik die anders in de voorbije slechte zomer zou hebben gehad, is uiteraard de vraag. Een nadeel van plastic potjes is wel dat aasbloemen eerder natrot krijgen. Het is dan echter meestal niet moeilijk gezonde stekjes te winnen die weer kunnen worden beworteld. Enkele Euphorbia's en mijn *Caralluma burchardii* heb ik in een aardewerken potje gelaten, omdat ze anders vrij gauw een spillerige groei vertonen. Ook mijn Trichocaulons en Hoodia's, die gevoeliger zijn voor nattigheid dan andere aasbloemen, houd ik in aardewerken potjes.

Samen met mijn plantjes zal ook ik nu meer rust hebben, wat natuurlijk zijn voordelen heeft: ik houd meer tijd over voor andere hobby's, zoals borduren. De winterrust die ook ik nu krijg, zal ervoor zorgen dat ik me volgend jaar met hernieuwde energie kan wijden aan mijn aasbloemen, Euphorbia's, Epiphyllums en cactussen. Eén ding staat dan wel vast: ik moet een "plantenstop" invoeren. De ruimte bij mijn dakkapelraam op zolder staat zo vol, dat er echt niets meer bij kan. Natuurlijk zal er af en toe wel een plaatsje openvallen, doordat een plant verloren gaat. Die ruimte is echter hard nodig om de groei van mijn planten in het voorjaar op te vangen. Hopelijk hoeft die plantenstop niet al te lang te duren. Als het een beetje meezit, heb ik in 1987 mijn eigen kas.

Wadenoijenlaan 373, 4006 AH Tiel

(slot)

Sierra de Calmelli

ETIÉENNE LANSSENS

De streek even ten noorden van El Arco - het gebied op de grens van noordelijk en zuidelijk Neder-Californië, Mexico - was voor mij een van de meest bi-

Links: *Lophocereus schottii*
 Rechts: Sierra de Calmelli

Foto's van de schrijver

zarre gebieden die ik ooit doorkruiste. Hier doorheen te gaan zonder gids, een oerdegelijke wagen, voldoende proviand en genoeg benzine staat gelijk aan pure zelfmoord. Voor men aan zo'n trip begint, moet men er zich bij voorbaat goed van bewust zijn dat men risico's neemt en er niets aan het toeval overgelaten kan worden. Een rally zoals Parijs-Dakar zou in dit gebied zeker niet misstaan. We zijn rancho's gepasseerd waar men voor het eerst sinds een week weer een mens zag en de laatste auto die voorbijgereden was, was een tweetal maanden geleden. Waarvan die mensen daar leven is mij tot op heden nog een raadsel.

Het is een licht heuvelachtig gebied, bezaaid met lavabrokken met ertussen af en toe enkele vierkante kilometers zandwoestijn. De begroeiing bestaat uit sporadisch laag en doornig struikgewas begeleid door zeer veel cactussen en andere succulenten. Om er enkele op te noemen zonder aan een opsomming te willen doen: *Mammillaria brandegeei* var. *gabbii*, *M. hutchinsoniana*, *M. dioica* en *M. blossfeldiana* var. *shurlyana*, *Lemaireocereus thurberi*, *Machaerocereus gummosus*, *Cochemiea setispina* en *C. maritima*, de prachtige *Cylindropuntia invicta* en *Ferocactus peninsulæ* en *F. gracilis*. Het is tevens de meest zuidelijke groeiplaats van *Idria columnaris*, die er voorkomt in gezelschap van *Pachycereus pringlei*. Voor de vetplantenliefhebbers kunnen genoemd worden *Dudleya attenuata* en *D. pulverulenta*, die beide veelvuldig voorkomen.

Een van onze doelen was de groeiplaats van *Lophocereus schottii* var. *nickelianus*, die op een zeer beperkt areaal groeit in de buurt van Pozo Aleman. Door de verkregen aanwijzingen van een Duitse vriend konden we zonder al te veel moeilijkheden de groeiplaats vinden.

Lophocereus schottii var. *nickelianus* is naar mijn bescheiden mening een mutatie van *L. schottii*; Lindsay onderscheidde nog een andere vorm, die hij beschreef als var. *monstruosus*. Bij beide zijn de ribben knobbels geworden en ontbreekt er enige symmetrie. Ze hebben areolen noch doornen. Het enige onderscheid tussen de twee variëteiten is volgens Lindsay dat var. *nickelianus* hoger en slanker is dan de monstrueuze vorm. Om op deze basis variëteiten te maken lijkt mij nogal twijfelachtig. Wat er ook van zij, we dienen te erkennen dat deze planten door hun bizar uiterlijk de aandacht van menig cactusliefhebber gevangen houden.

De Sierra de Calmelli en trouwens het gehele gebied dat gelegen is tussen 30° en 24° N.Br. kent uitzonderlijk lange droogteperioden, maar anderzijds kan de regen soms met bakken uit de hemel vallen. Een vast onderscheid tussen regen- en droogteseizoen is er nauwelijks. In de winter en het voorjaar ligt de gemiddelde temperatuur tussen 15° en 20°C en in de zomer en het najaar loopt het kwik op tot 30° à 40°C. In de winter bereiken de nachttemperaturen dikwijls het vriespunt, zonder dat men eigenlijk kan spreken van vorstschade aan de vegetatie, doordat de stenen dienst doen als accumulator.

Het is een ruw onherbergzaam gebied waar menselijke aanwezigheid nauwelijks geduld wordt, maar met een fantastische plantengroei.

Bruggesteenweg 98, 8080 Ruiselede

* *
*

Braziliaanse impressies (VII)

PIERRE BRAUN

Regentijd in zuidelijk Goiás

Wij bevinden ons in het oostelijke deel van Goiás en rijden over een 130 km lange, verregende en dampende modderweg. Normaliter zijn de wegen in deze streek goed berijdbaar, maar de enkele dagen geleden begonnen regentijd heeft de leemgrond zo doorweekt dat autorijden zeer moeilijk is. De weelderige plantengroei is evenwel onder deze omstandigheden bijzonder indrukwekkend. Pas na het vallen van de nacht bereiken we een klein stadje, waar we een prima onderkomen vinden in een herberg. Doodmoe vallen we in bed.

Ook de volgende dag vinden we nauwelijks iets. Dikwijls stappen we uit; er zijn echter weinig rotsen en de Campo Cerrado is meestal verwoest. Vaak vinden we ideale *Discocactus*-groeiplaatsen, waar men vroeger met zekerheid deze cactussen ook had kunnen aantreffen. Heden ten dage echter hebben de koeien alles vertrapt, terwijl weidegras de bodem zo dicht - gelijk een tapijt - heeft bedekt dat de cactussen deze concurrentieslag niet konden volhouden. Dit constateren we steeds weer en slechts zelden treffen we nog een *Discocactus* aan.

Op deze manier zijn in de afgelopen tientallen jaren een groot aantal *Discocactus*-soorten uitgeroeid, zelfs voordat we er ooit kennis van hebben kunnen nemen. Van vele nieuwe vondsten loont in principe een bewerking en nieuwbeschrijving nauwelijks, omdat een volledige vernietiging in vele gevallen nabij is. Zo werd kort geleden de onlangs beschreven *D. subterranea-proliferans* Diers et Esteves volledig in de natuur uitgeroeid. Traktoren hebben enorme arealen verwoest; grasland is ervoor in de plaats gekomen. Hoe dichter we op onze tocht de hoofdstad Goiania naderen, des te meer is het natuurlijke landschap vernietigd.

In de vroege ochtend bezichtigen we Goiania. Deze stad telt reeds meer dan 1 miljoen inwoners en behoort tot de Braziliaanse metropolen. Daar, waar 50 jaar geleden nog een lieflijk dorpje in de uitgestrekte Campo Cerrado lag, staan thans wolkenkrabbers en heerst in de straten een druk zakenleven. Het urbanisatie- en industrialisatieproces verloopt in een razend tempo; Goiania zou het niet ver verwijderde Brasilia in vele opzichten in belangrijkheid reeds overtroffen hebben.

"Succulenta" is het verenigingsorgaan van de Nederlands-Belgische vereniging van liefhebbers van cactussen en andere vetplanten "Succulenta".

BESTUUR

Voorzitter: H. Koningsveld, Verl. Emmastraat 34, 6673 XD Andelst. Tel.: 08880 - 1623.

Vice-voorzitter: M.M.M. Jamin, Jan Oomsstraat 6, 5324 BB Ammerzoden. Tel.: 04199 - 3856.

Secretaris: P. Melis, Korenbloemstraat 13, 5409 AX Odiliapeel. Tel.: 04132 - 72911.

2e Secretaris: F. van Leeuwen, Verl. Grensweg 6, 5927 PR Venlo. Tel.: 077-822316.

Penningmeester: J. Vrenken, Elandstraat 1, 5408 XC Volkel. Tel.: 04132-72917. Giro-rek.: 680596 t.n.v. Succulenta te Volkel, resp. bankrek. 55.32.38.981 bij Algemene Bank Nederland t.n.v. Succulenta te Volkel. Voor België: rek.nr. 000-11.41.809-22 van de Belgische postgirodiens t.n.v. Succulenta te Volkel.

Alg. Bestuurslid: Mevr. B. Stortenbeek, Beatrixlaan 1a, 6721 EH Bennekom. Tel.: 08389-17088.

Alg. Bestuurslid: F. Maessen, Kempke 3, 6075 AN Herkenbosch.

LEDENADMINISTRATIE

Administrateur: Fr. van Leeuwen, Verl. Grensweg 6, 5927 PR Venlo. Inlichtingen over en aanmelding van lidmaatschap, tevens propagandafolders. Het lidmaatschap kost voor leden in Nederland f 35,-, voor leden in België Bfrs. 625 en voor leden elders wonende f 45,-. Inschrijfgeld voor nieuwe leden f 7,50/Bfrs. 135.

MAANDBLAD

Hoofdredacteur: C.A.L. Bercht, Maurits Hof 124, 3481 VN Harmelen. Tel.: 03483-2300.

1e Redacteur: Th.M.W. Neutelings, Galmeidijk 49, 4706 KL Roosendaal. Tel.: 01650-36081.

Foto - redacteur: F.K.A. Noltee, Rotterdamseweg 88, 3332 AK Zwijndrecht. Tel.: 078-124200.

Rubrieksmedewerkers: H. en R. van Donkelaar, A. Pullen, H. Ruinaard, A. v. Uijen, H. van Wortel, B. Zonneveld.

Verenigingsnieuws: P. Melis. Sluitingsdatum 15e van de maand vóór het verschijnen.

Vraag en Aanbod en Advertenties: Fr. van Leeuwen, Verl. Grensweg 6, 5927 PR Venlo. Sluitingsdatum: 15e van de maand vóór het verschijnen.

ANDERE BELANGRIJKE ADRESSEN

Buiningfonds: M.M.M. Jamin, Jan Oomsstraat 6, 5324 BB Ammerzoden.

Bibliotheek: J. Magnin, Ooievaarstraat 13, 3291 XK Strijen. Katalogus f 1,50 te bestellen op girorek. 1345616 t.n.v. J. Magnin.

Clichéfond: J.A. Schraets, Tegelseweg 131, 5912 BD Venlo.

Diatheek: H.M.S. Mevissen, Dinantstraat 13, 4826 LH Breda. Tel.: 076-875076. "Catalogus in het febr. nummer".

Ruilen zonder Huilen: H. Leusink, Griffweg 15, 6745 XD Ede. De Klomp. Tel.: 08387-1794.

UITGAVEN BUININGFONDS

1. Het boek **Discocactus** door A.F.H. Buining

Omvat 224 pag., 60 kleurenfoto's, 84 zwart/wit foto's, 33 tekeningen, 6 landkaarten en twee determinersleutels. Nog slechts voorradig in de Duitse en Engelse versie. Prijs f 30,- incl. verzendkosten.

2. Het boek **Wat betekent die naam**

Formaat 15,5 x 21,5 cm, 164 pagina's. Prijs per exemplaar f 12,50 + f 3,- verzendkosten.

Bestelling kan geschieden door storting of overschrijving van het bedrag op girorekening 2845908 t.n.v. Succulenta Buiningfonds te Ammerzoden onder vermelding van het gewenste artikel.

VERKOOP VERENIGINGSARTIKELEN

002 Bewaarbanden voor Uw tijdschriften. (Een jaargang per band). Prijs f 16,- per stuk. (Bij 10 of meer stuks f 13,- per stuk).

003 Verenigingsspeld in broche-vorm,

004 Verenigingsspeld als steekspeld. Prijs f 4,- per stuk. (Bij 20 of meer stuks f 3,50 per stuk).

005 Affiche in vier-kleuren-druk voor veel doeleinden bruikbaar. Mag door de afdelingen doorverkocht worden voor f 2,50/stuk. Prijs f 1,- per stuk. (In verband met de hoge kosten van verzending en verpakking is de prijs dan ook exclusief).

006 Ansichtkaarten per set van 10 met afbeeldingen van succulenten. Prijs f 2,50. (Bij 10 sets of meer f 2,- per set). Mogen door de afdelingen doorverkocht worden.

Bestelling kan geschieden door storting of overschrijving van het totaal bedrag op girorek. 3742400 van Succulenta afd. Verkoop, Beatrixlaan 1a, 6721 EH Bennekom.

U kunt volstaan met het vermelden van het aantal en de artikelnummers.

Eventuele informatie wordt U gaarne verstrekt door Trix Stortenbeek, tel. 08389-17088.

N.B. Alle artikelen kunnen tegen vermelde gereduceerde prijzen ook afgehaald worden.

AFDELINGSNIEUWS

Afd. Brabant-België:

24 januari : Dialezing van Dhr. Beukelaars.
Plaats: Hoger Rijksinstituut voor Tuinbouw, de Bavaylei 118, 1800 Vilvoorde. Aanvang: 20.00 uur.

Afd. Gouda:

16 januari : Jaarvergadering en lezing door Dhr. P. v.d. Laken.
Plaats: "Het Brandpunt", Turfmarkt 58, Gouda. Aanvang: 20.00 uur.

Afd. Den Helder:

8 februari : Een lezing over Curaçao door Dhr. F. Prudon.
Plaats: Kantine van de gemeentelijke plantsoenendienst, Soembastraat 83, Den Helder. Aanvang 13.45 uur.

Afd. Hoogeveen:

5 februari : Bijeenkomst in hotel Muller, Paltz 7, Beilen. Aanvang: 19.30 uur

Afd. Nijmegen:

4 februari : Reisverslag over de Westkust van de USA door Dhr. J.R.P. Hoey-Smith uit Rotterdam.
Plaats: Rijks Middelbare Tuinbouwschool, Energieweg 19, Nijmegen. Aanvang 20.00 uur.

Afdeling Tilburg:

11 februari : Discussieavond en dia's van eigen leden.
Plaats: Kasteelhoeve, Hasseltstraat 256, Tilburg. Aanvang: 20.00 uur.

Afd. Rotterdam:

27 januari : Jaarvergadering.
Plaats: Wijkgebouw "Pier 80", Rösener de Manzstraat 80, Rotterdam. Aanvang 20.00 uur.

Afd. Utrecht:

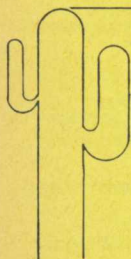
10 februari : Planten-kwis verzorgt door Henk van Dijk.
Info: W. Alsemgeest, tel. 03484-1083.

Afd. Zeeland:

31 januari : Jaarvergadering met foto- en diawedstrijd. Plant van de maand: Lobivia.
Plaats: Thomaskapel, Vrijlandstraat, Middelburg. Aanvang 19.30 uur.

Afd. Zwolle:

23 januari : Jaarvergadering.
Plaats: Gebouw van de N.P.B., Thorbeckegracht 11, Zwolle. Aanvang: 19.30 uur.

HOVENS cactuskwekerij

Markt 10 5973 NR LOTTUM TEL. 04763-1693

**speciale kwekerij voor
hobbyisten & verzamelaars**

Geopend: van dinsdag t/m zaterdag
van 9.00 tot 12.00 en van
13.00 tot 18.00 uur.

Ook verzenden is nu mogelijk!

Regelmatig aanvulling van interessante nieuwigheden. Groot aanbod van zeldzame Braziliaanse soorten.

Permanente tentoonstelling grafische werken van Carla. Een geïllustreerde plantenlijst wordt U toegestuurd na overmaking van f 5.-- op giro 2999178.

BLADKAKTUS

Binnenlandse en buitenlandse boeken steeds voorradig.
Wij bestellen graag voor U.

Vraag onze Bladkaktus, een lijst met succulente literatuur aan.

NATUUR & BOEK Bankastr. 10
2585 EN 's-Gravenhage
tel. 070-646277

EVENEMENTEN

- 26 april : Bijeenkomst algemene studieclub.
Info: J. Pot, tel.: 075-287844.
24 mei : Tiende Goudse Cactusbeurs.
6 september : Cactusbeurs van de afd. Nijmegen.

Programma van de vereniging GRUSONIA

- 10 januari : Jaarvergadering en terugblik op 1985 door H. Rosseel.
14 februari : Lezing over het geslacht *Gymnocalycium* door L. Bercht.
14 maart : Fotografie van cactussen en vetplanten door R. Fonteyne.
Informatie over tijd en plaats bij J. Keirse, Guldensporenstraat 7, B8020 Oostkamp. Tel.: 050-824660.

Verslag van de Ledenraadsvergadering van 26 oktober 1985.

Mededelingen: Om reclame voor Succulenta te kunnen maken op tentoonstellingen, ruilbeurzen etc. is een reclamebord gekocht. Dit bord wordt gestationeerd bij Mevr. Stortenbeek in Bennekom en is voor elk lid van Succulenta kosteloos te leen. Wel moet het bord (twee koffers) worden opgehaald en weer teruggebracht.

Nieuwe bestuursleden: De ledenraad gaat akkoord met de voordracht van W. Alsemgeest en M. de Bekker. Onze voorzitter, H. Koningsveld treedt in mei af en is niet herkiesbaar. De Ledenraadsleden wordt verzocht uit te kijken naar mogelijke kandidaten voor het voorzitterschap.

Enquête: Alle punten aangaande het maandblad zullen met de redactie worden besproken. Ideeën over interne propaganda zijn door tijdgebrek nog niet verder uitgewerkt.

Het beleidsplan externe propaganda is nog niet gereed gestreefd wordt om het nog voor de jaarvergadering gereed te hebben.

De beheerders van de instellingen worden aangesteld voor een periode van drie jaar met mogelijkheid van verlenging.

Begroting 1986: Uitgangspunt voor de begroting van 1986 is handhaving van de contributie en 11 nummers van het maandblad. De Ledenraad gaat akkoord met de voorgestelde begroting.

Statuten: De Ledenraad gaat akkoord met het voorstel tot Statutenwijziging.

Benoeming Ereleden en Leden van Verdienste: De Ledenraad gaat akkoord met een voorstel tot wijziging van de voordrachtsprocedure.

Wijziging Huishoudelijk Reglement: De Ledenraad gaat akkoord met het voorstel tot wijziging van het Huishoudelijk Reglement.

Afscheid van P. Dekker en A. de Graaf: De voorzitter nam afscheid van P. Dekker, Ledenadministratie en A. de Graaf, Buiningfonds en vele bijdragen aan het maandblad. In een korte toespraak memoreerde hij de vele verdiensten van beide heren.

Algemene Vergadering 1986: Deze wordt gehouden op 3 mei 1986 en georganiseerd door de afdeling Rijn- en Delfland.

Volgende Ledenraadsvergadering is op 15 maart 1986 in de Reehorst te Ede.

LIEFHEBBERS VAN MESEMS OPGELET!!

Dhr. H.-D. Ihlenfeldt uit Hamburg heeft aangeboden om op woensdagavond 5 maart een lezing over mesems te houden. Tijdens deze lezing zal hij dia's met vindplaatsopnamen tonen. De lezing die in Wageningen zal worden gehouden kan alleen doorgaan bij voldoende deelname. De voertaal is Duits. U kunt zich opgeven tot 25 januari 1986 bij Mevr. B. Stortenbeek, Beatrixlaan 1a, Bennekom. Tel.: 08389-17088.

RUILEN ZONDER HUILEN 1986

Daar gaan we weer, beste succulentenvriendinnen en -vrienden. Laten we met vele liefhebbers van 1986 een goed ruiljaar maken. Ruilen zonder Huilen wil daaraan graag meewerken.

Middels een ruillijst, die door ons wordt klaargemaakt en aan de **ruilers** wordt toegestuurd, hopen we de meer gevorderde liefhebbers van dienst te zijn. Die hebben immers vaak de mooiste dingen om te ruilen, maar weten meestal niet wie er elders in de vereniging interesse voor heeft. Het leggen van zulke contacten om te ruilen, dát is precies de bedoeling van de ruillijst.

Maar we gaan ook voor de **beginners** weer aan de slag. Gaarne ontvangen we van iedereen overtollige zaailingen om die onder de deelnemende beginners te kunnen verdelen. Zo raakt de zaaierende liefhebber (en wie zaait er nu eigenlijk niet??) zijn overtollige plantjes op een heel zinvolle manier kwijt - de beginners varen er wel bij!

Wat moet u doen om aan RzH '86 deel te nemen?

1. **Beginners** maken f 5,- over op gironummer 3960475 ten name van RzH, Griftweg 15, De Klomp. Wilt u hierbij vermelden "Beginner RzH '86"? Beginners uit België gireren Bfrs 100,-. Mocht u voor de instandhouding van RzH iets meer willen gireren, dan wordt dat in dank ontvangen. En natuurlijk kunt u het geld ook in een enveloppe opsturen aan de Hr. Leusink (zie adres onderaan dit stukje).

Iemand kan niet meer dan 3 jaar meedoen als beginner, maar daarna is het ook veel leuker om als ruiler mee te doen. Een beginner, die dit jaar begint te zaaien - en kijk eens wat een keus ons Clichéfonds biedt! - heeft over drie jaar heus wel leuke dingen om te ruilen.

Als beginner ontvangt u in de loop van het eerste halfjaar een beginnerspakket met een zeer gevarieerd aantal plantjes. Wordt u niet direct boos als het pakje niet in maart bij u is gearriveerd. Wij moeten in onze vrije tijd meer dan 100 van zulke pakjes maken. 't Kan dus wel eens even duren, maar het komt wel.

2. **Ruilers** gireren f 2,50 op gironummer 3960475 ten name van RzH, Griftweg 15, De Klomp. Daarnaast sturen ze de volgende gegevens aan ons op voor de ruillijst:

- Naam, adres, telefoon- en gironummer.
- Welke planten biedt u te ruilen aan?
- Welke planten vraagt u?
- Welke drie planten vormen voor u speciale wensen? RzH hoopt namelijk één daarvan te kunnen vervullen!
- Stelt u overtollige planten beschikbaar om onder beginners te verdelen?

Alle gegevens en de verschuldigde bijdrage ontvangen wij graag vóór 1 april a.s.

Doet u allemaal mee? Vooral de groep van de ruilers kan groter worden. Geef u zich ook eens op? Probeer het (nog) eens een keer!

Tot slot een verzoek aan iedereen, die planten aan RzH wil geven voor verdeling: wilt u die, zodra u ze kwijt wil, zonder pot en aarde en bij vorstvrij weer aan de heer Leusink opsturen (adres onderaan dit stukje)? De onkosten worden vergoed. U kunt de planten ook bij de heer Leusink brengen, maar bel eerst even voor de zekerheid.

Laten we er met elkaar een goed ruiljaar van maken.

Contactadres: H. Leusink, Griftweg 15, De Klomp, post Ede. Tel.: 08387-1794. Giro: 3960475 t.n.z. RzH.

De medewerkers van RzH

CACTUSSEN - SUCCULENTEN KWEKERIJ

A.N. BULTHUIS

3945 BC Cothen - Groenewoudseweg 14
tel. 03436 - 1267

Geopend maandag - zaterdag

VAN DER AUWERA

Tuincenter
150 Reetse steenweg
2630 Aartselaar (België)
Tel.: 3 888 88 16

Phyllo's Echeveria's
Plantenverkoop en bezoek verzameling Pierstraat
97, 2838 Reet (op 500 m van tuincenter)
Open vanaf 12 maart tot oktober op di. 9-18 en
za. 9-17 uur.

De International Asclepiad Society

De aanstelling van een officiële vertegenwoordiger van de International Asclepiad Society (I.A.S.) in Nederland is een goede gelegenheid U eens voor te stellen aan deze vereniging. Sinds 1974 bestaat er een club die speciaal richt op belangstellenden voor Asclepiadaceae. Niet alleen de aasbloemen en de chinese lantaarnplantjes behoren hier toe, maar ook vele niet succulente geslachten.

In eerste instantie waren het twee clubs, een Engelse en een Amerikaanse, maar al spoedig werd besloten er een internationale vereniging van te maken. Binnen enkele jaren werd het contactorgaan; eerst Asclepiadaceae later Asklepios geheten, de belangrijkste bron van informatie voor deze planten. Door het plaatsen van niet alleen wetenschappelijke artikelen maar ook populaire verhalen en vele foto's bleef het leesbaar voor iedereen. Naast het blad verschijnt ieder jaar een zaadlijst die gevuld wordt met bijdragen uit vooral Afrika en Arabië. Totaal onbereikbare soorten kunnen daardoor aan de verzameling toegevoegd worden. Tenslotte is er een plantenbank, die stekken tegen minimale prijzen aanbiedt, en een bibliotheek (in oprichting).

Als deze informatie U aanspreekt geeft U dan op (£ 6,- per jaar) of vraag de folder over het I.A.S. aan bij de Nederlandse vertegenwoordiger: C. Boele, Schultestraat 68, 9406 NG Assen.

VRAAG EN AANBOD

Opgaven voor het maart-nummer moeten vóór 15 februari bij de heer **Fr. van Leeuwen**, Verl. Grensweg 6, 5927 PR Venlo zijn. Leden van Succulenta mogen per jaar éénmaal gratis een advertentie zetten in deze rubriek. Alleen advertenties de hobby betreffende worden opgenomen.

Te koop: automatic water conditioner, merk "Marlin", 150 ltr. R.J. Vogelsang, Koningsspil 16, 8608 ZL Sneek. Tel. 05150-19382.

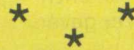

Bod gevraagd op compleet ingebonden jaargangen Succulenta, 1928, 1930, 1931, 1932, 1933, 1935, alles in goede staat. J. Slagers, Akkerwinde 31, 4102 JK Culemborg.

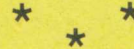

Te koop: 11 jaargangen van Succulenta, 1975 tot 1985, f 15,- per jaargang plus portokosten. A. de Hoog, Kerkweg 8, 3465 JJ Driebrugge. Tel. 03487-1293.

Ruiling van huis en oppas succulentenkas gevraagd in Limburg (of België) voor eind juli/begin augustus voor 2 à 3 weken. P.P. v.d. Puyl, Texel. Tel. 02220-4083.

Graag had ik contact met liefhebbers van agaven, teneinde informatie en/of planten te ruilen of te kopen. N. Geldhof, Tenakkerdreef 73, 8500 Kortrijk België. Tel. 056/222939.

Te koop: aluminium kas, 2,50 x 2,50 m, 300 planten, w.o. veel obesa's en faucaria's, elektr. ventilatorkachel met thermostaat en boeken, w.o. Jacobsen Sukkulentenlexikon. Alles in één koop. G.W. Schouten, Beethovenlaan 6, 2912 VL Nieuwerkerk a/d IJssel. Tel. 01803-13284.

NIEUWE LEDEN

Klinken L. van, Ruysdaelkade 85-3, Amsterdam
Nys J.A.H., Dr. de Liefdestr. 30, Haarlem
Krommendijk G.J., Grotestraat 9, Varik
Vermeer P.J.M., Ridderstraat 8, Heenvliet
Weide H., Haakswold 43, Ruinerwold
Vercauteren Anita, van Langenhovenstraat 84,
Dendermonde-België
Baes D., St. Hubertuslaan 17, Brugge-België
Hartman L., Rembrandtlaan 19, Hoogezand
Wit A. de, Klaverweide 34, Kornhoeve

karlheinzh uhlig kakteen

7053 KERNEN i.R. (Rommelshausen)
W.-Duitsland LILIENSTR. 5

Nachtrag zur Pflanzenliste 1985/86

	DM	DM
Mammillaria capensis	3,-	4,-
graessneriana ϕ	8,-	
mundtii	3,-	4,-
nealeana	3,-	
petrophila	20,-	
ritteriana	15,-	
ruestii	6,-	9,-
rawlii	6,-	8,-
tesopacensis		25,-
v. longicentra		25,-
virginis v.		5,-
robusta		5,-
Tillandsia lollacea, espinosae, skinneri, olmosana, didisticha	7,-	16,-
rauhii	25,-	

NIEUWS VAN DE BOEKENMARKT

Schumann/Gesamtbeschreibung der Kakteen,
Faksimile-Neudruck (klein Xerox Reprint),

DM 185,-

Rümpler-Förster/Handbuch der Cacteenkunde,
1886, Faksimile-Neudruck (kein Xerox-Reprint),

DM 165,-

Scott, C.L./The Genus Haworthia, 1985, ca.

DM 145,-

Taylor/The Genus Echinocereus, '85 ca. DM 60,-

Pilbeam/Sulcorebutia and Weingartia, 1985, ca.

DM 88,-

Zuccarini/Plantarum Novarum Vel Cognitarum,
1832, 1837 + 1845 illustr., Faksimile-Neudruck
(kein Xerox)

DM 75,-

Vraag nu nog naar onze nieuwe **Anitquarische**
Liste 12 en onze literatuur verzameling
Hobby-Bibliotheek 1985 met zeer veel titels aan.

Der Kakteenladen

Jörg Köpper

D 5600 Wuppertal 1

Lockfinke 7

W.-Duitsland

**ALLE LIEFHEBBERS/STERS
EEN VOORSPOEDIG EN
BLOEIRIJK 1986 TOEGEWENST**

Voor beginners 20 flinke bloeibare
planten franco thuis voor f 100,-, na
storting op giro 22.52.974.

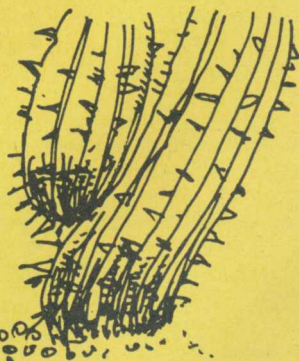
Afgehaald **25 planten** voor f 100,-.

CACTUSKWEKERIJ LAKERVELD

*Het adres voor zeldzame planten en
vele cristaatvormen.*

LAKERVELD 89 LEXMOND

tel. 03474 - 1718

Boven:
Discocactus goianus

Rechts:
Discocactus estevesii
met knoppen

Foto's van de
schrijver

Voordat we aan de volgende grote etappe beginnen, serveert Linda Esteves ons een van haar fantastische Braziliaanse gerechten. Met een tot aan de nok volgeladen terreinwagen vangen we de tocht aan. Al na korte tijd toont Eddie Esteves ons de eerste Discocactus-groeiplaatsen. Eddie heeft deze planten jaren geleden ontdekt. De steengroeven breiden zich hier steeds verder uit en al bijna alle planten zijn verdwenen. Na lang en vergeefs zoeken vinden we toch nog een plek waar op enkele vierkante meters wat planten groeien. De meeste zijn echter verbrand en door kinderen op een grote hoop gesmeten. Het is één stinkende, rottende troep. Hier en daar schuiven enkele stervende planten nog een laatste bloem uit het cephalium. Vanaf een hoogte kan men de oprukkende stad zien en overal zijn met paal-

tjes de plaatsen van nieuwe woonwijken aangegeven.

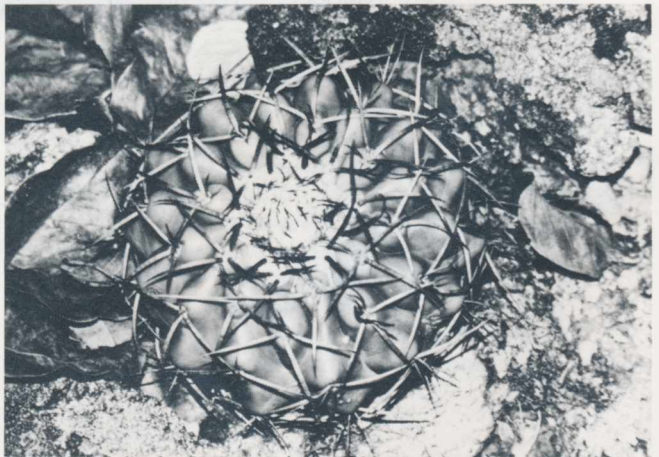
Na deze frustrerende belevenis gaan we weer verder. In een nabijgelegen Serra kunnen we een nog onbekende, mooi blauw berijpte *Piptanthocereus* bestuderen. Ook proeven we hier de zoetzure vruchten van de alom groeiende cashew-bomen.

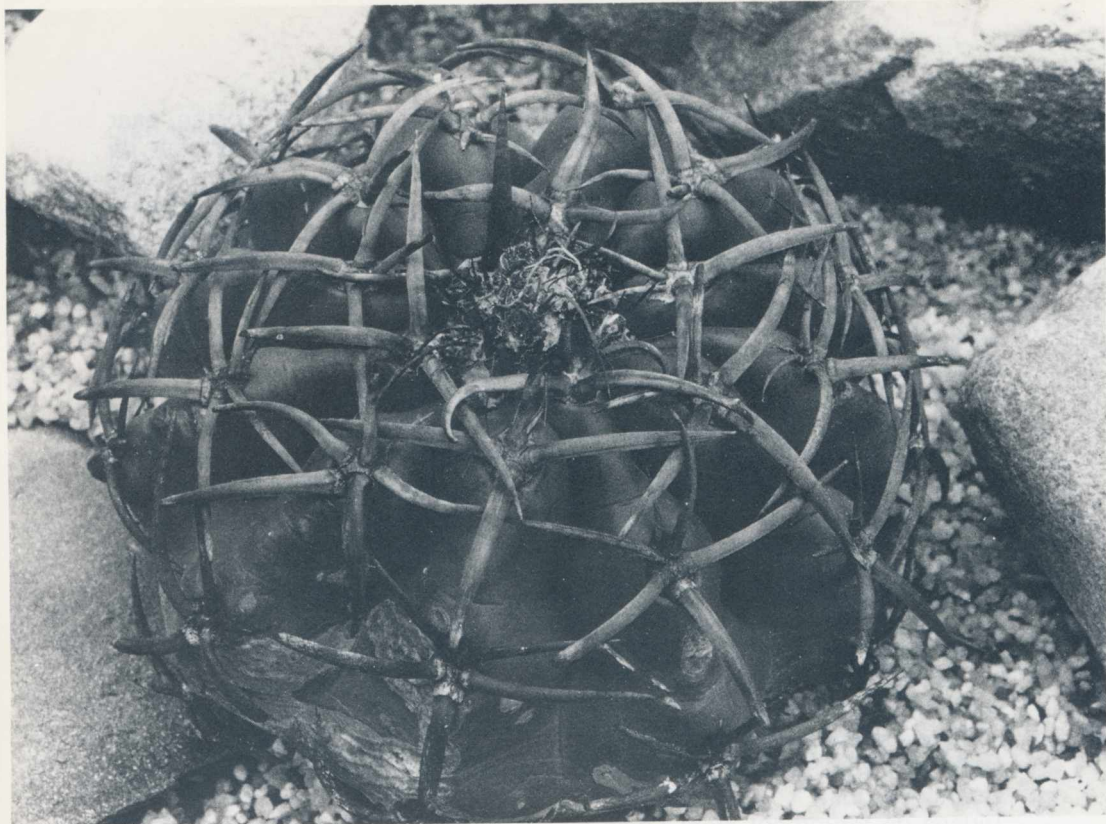
Verder gaat het naar de groeiplaats van *D. goianus* Diers & Esteves. Hiertoe moeten we eerst te voet een beek door en dan nog een dicht struikgewas. Eddie loopt ver vooruit om de juiste plek te vinden. Plotseling roept hij luid en opgewonden. Zijn ogen glimmen van vreugde als ik de rotsen bereik en hij mij de ontelbaar vele, reusachtige planten van *D. goianus* aanwijst. Waar we ook kijken, overal groeien prachtige exemplaren, ten dele zelfs in groepen, altijd onder aan rotsen, tussen rotsspleten en midden in grote zoden van een *Vellozia* species. De Disco's groeien bij voorkeur in het verweringsgruis van het basische gesteente, waar zich ten dele ook veel humus verzameld heeft. Bijzonder indrukwekkend zijn de krachtige, lange, zwarte dorens, die wild gebogen zijn en vaak het gehele plantelichaam verhullen. In de nieuwgroei zijn de dorens vuurrood. De grootste planten bereiken hier op hun groeiplaats een diameter van 35 cm. De epidermis van de planten is door de regen van de laatste tijd schoongewassen en ziet er fris uit. Veel planten staan op het punt van bloeien. De bloemen zelf zijn niet zo groot; ze onderscheiden zich echter door de zeer smalle, spitse perianthbladen. De vruchten zijn zeer slank cilindrisch en de zaden zijn relatief klein voor een *Discocactus*.

Discocactus spec. Br. 303

*Discocactus aff.
diersianus*

Beide foto's: *Discocactus spec.* HU 632
Verzameling P. Braun, thans Städtische Sukkulentsammlung Zürich

Foto's: Rogozinsky

Na deze opwindende momenten gaat onze reis meer naar het oosten, naar het verspreidingsgebied van *D. diersianus* Esteves. Spoedig al valt de nacht, maar we willen nog een bijzondere groeiplaats opzoeken die verborgen ligt in een bergbos. Dank zij de goede terreinkennis van Eddie passeren we doelbewust links en rechts vele hacienda-poorten en dat gedurende 15 km en in 't donker. Ikzelf zou hier de weg nooit meer teruggevonden hebben.

Plotseling stopt Eddie en rent de donkere nacht in. Gewapend met zaklamp en flitsapparaat ren ik hem achterna het struikgewas in. Doordat je minder vertrouwd bent met de omstandigheden struikel je over van alles. Het foto-toestel blijft achter elke tak haken. Uiteindelijk vinden we gladde, afgeronde rotsen waar prachtige Discocactussen groeien. We kunnen ze alleen bestuderen in het licht van de zaklampen. Deze planten vormen een overgangspopulatie tussen *D. goianus* en *D. diersianus*. De ribben van deze planten zijn duidelijk minder gegolfd en geknobbeld dan de ribben van de eerder bestudeerde *D. goianus*. Ook hier groeien de planten onder aan rotsen in grond met wat humus en ten dele stilstaand water. Dikwijls moet ik glimlachen bij de gedachte dat men ons zo in Europa zou kunnen zien: Eddie met de zaklamp voorop en ik met mijn camera en flitsapparaat erachter, op zoek naar fotogenieke Disco's.

In het licht van de heldere maan kruipen we door het bos terug en nu pas bemerk ik het oorverdovende nachtelijke lawaai van de schreeuwende en brullende dieren evenals het zoemen en schrille tsjermen van insecten. Op dit moment dringt het tot ons door dat zo'n nachtelijke escapade eigenlijk onverantwoord is.

Tijdens de terugtocht stopt Eddie plotseling en rent zonder iets te zeggen weg. Na enkele minuten komt hij terug en laat ons een prachtige, 3 cm lange kever zien, die aan beide zijden een grote, groene lichtgevende vlek bezit. Zo beleven we elke keer weer leuke dingen en slechts bij uitzondering is het op de lange tochten stil in de wagen.

Na een paar uurtjes slaap gaan we de volgende morgen al bij zonsopgang weer op weg, maar... het regent onafgebroken en spoedig ligt er over het gehele land een dichte nevelsluier. In een dal vinden we nog een groeiplaats van *D. goianus* en ontdekken we in de bomen een *Epiphyllum*-soort met lange bloemen.

Voordat we de staat Goias verlaten, bezoeken we nog een mooie groeiplaats van *D. estevesii* Diers, een soort die in het zuidelijk deel van de staat op vele plaatsen wijd verbreid voorkomt. Maar ook hier worden de planten door vuur en ploeg bedreigd. Uiteindelijk vinden we in de omgeving van een beek nog groepen met onbeschadigde planten verscholen tussen struikjes en gras. De plantelichamen zijn door de regen al weer goed gezwollen; sommige hebben een diameter van 18 cm. In de stromende regen, terwijl ook de zon schijnt, raken we doorweekt. De planten echter vergoeden veel. Door het vocht zien de dikke, krachtige dorren er nog krachtiger en indrukwekkender uit. De Disco's groeien uitsluitend in het verweringsgruis van de rotsen. Iets ernaast bestaat de bodem tot op meetbare diepte uit aarde en begint het tot 8 m hoge bos. Dit bos wordt jaarlijks sterk door brand aangetast, zodat ook hier duidelijk degeneratieverschijnselen te bespeuren vallen. De weidegrassen kunnen daardoor oprukken en die verdringen ook de Discocactussen. We zijn hier in een tijd dat de bomen overal weer uitlopen. Op de grond ontkiemen de kruidachtige gewassen en de grassen. Waar we ook kijken, alles druipt van het vocht. Daardoor maakt de natuur een zeer frisse, groene indruk. Bij een luchtvochtigheid van bijna 100% is de hitte tijdens de middag-

uren vrijwel ondragelijk.

Het is ook de bloeitijd van *D. estevesii*; overal zien we nieuwe knoppen of verwelkte bloemen van de afgelopen nacht. Dit alles zal men waarschijnlijk nog maar een paar keer kunnen zien. De groeiplaatsen worden kleiner en het aantal planten neemt sterk af. De landbouw ruikt in zuidelijk Goias sterk op en het zal niet lang meer duren of het natuurlijke landschap is voorgoed verdwenen.

Hauptstrasse 83, 5020 Frechen-1, BRD

Vertaling: L. Bercht

* *
*

Literatuur - een onmisbare bron van informatie (II)

C. BOELE

Het eerste deel van dit artikel (Succ. 1985, p. 141) gaf een algemene inleiding over het zoeken naar literatuur. In dit deel wil ik ingaan op tijdschriften die geregeld publiceren op het gebied van Asclepiadaceae. Het merendeel van deze periodieken bevat ook informatie over Cactaceae en andere succulenten.

I. Periodieken van verenigingen van liefhebbers van succulenten.

NB: Alleen die verenigingen zijn genoemd die geregeld publiceren over Asclepiadaceae.

1. Kakteen und andere Sukkulenten

Een uitgave van de Deutsche Kakteen-Gesellschaft met regelmatig populaire beschrijvingen van Asclepiadaceae, aangevuld met goede foto's en informatie over de kweekwijze. Daarnaast ook geregeld reisverhalen.

Prijs: DM 45,— per jaar.

Verdere informatie: Deutsche Kakteen-Gesellschaft e.v., Geschäftsstelle Klosterkamp 30 D-2860 Osterholz-Scharmbeck, BRD.

2. British Cactus & Succulent Journal

Na de fusie tussen de National Cactus and Succulent Society en de Cactus and Succulent Society of Great Britain ontstond in 1983 dit blad. De informatie over Asclepiadaceae is, in vergelijking met de bovengenoemde uitgave, redelijk diepgaand tot semi-wetenschappelijk van aard. Naast dit blad verschijnt het jaarboek *Bradleya*, waarin ook over Asclepiadaceae gepubliceerd wordt.

Prijs: £ 6,— per jaar.

Verder informatie: Mr. K. Harrow, 23 Linden Leas, West Wickham, Kent BR 4 OSE, Engeland.

3. Cactus and Succulent Journal

Dit Amerikaanse blad lijkt veel op het bovengenoemde Engelse blad. Ook hier goede informatie over Asclepiadaceae met vaak specifieke informatie voor beginners.

Prijs: \$ 21,— per jaar.

Verdere informatie: Abbey Garden Press, Box 3010, Santa Barbara, CA 93130, USA.

4. Cactus & Succulent Information Exchange

Dit Canadese tijdschrift beoogt een informatiebron voor niet-botanici onder de succulentenliefhebbers te zijn. Dit houdt in dat de artikelen in eenvoudig Engels gepubliceerd worden. Het verschijnt negen keer per jaar.

Prijs: onbekend.

Verdere informatie: Grace Rollerson, 5512, Clinton St., Burnaby B.C. V5J 2L8 Canada.

5. Calandrinia

Een Australisch tijdschrift waarin Asclepiadaceae onregelmatig besproken worden. Helaas is dit tijdschrift niet in de Nederlandse bibliotheken aanwezig.

Prijs: onbekend.

Verder informatie: Succulent Publications of South Australia, P.O. Box 354, Elizabeth, S. Australia.

6. Excelsa

Deze uitgave van de succulentenvereniging in Zimbabwe neemt een bijzondere plaats in temidden van de andere bladen van soortgelijke verenigingen. Cactussen zijn sterk ondervertegenwoordigd, terwijl Asclepiadaceae, maar ook Aloë's en Mesems, vaak in de belangstelling staan. Naast dit blad krijgen de abonnees vier maal per jaar een nieuwsbrief. De inhoud van Excelsa is zeer gedegen en meestal voorzien van fraaie kleurenfoto's (helaas op klein formaat).

Prijs: \$ 10,— per jaar.

Verdere informatie: The Aloe, Cactus and Succulent Society of Zimbabwe. PO Box 8514, Causeway, Harare, Zimbabwe.

7. Bulletin African Succulent Plant Society

Dit tijdschrift bestaat niet meer, maar in enkele wetenschappelijke bibliotheken ligt het ter inzage. G.D. Rowley speelde een belangrijke rol bij deze Engelse club. Speciaal voor beginners zijn de populaire beschrijvingen van Afrikaanse succulenten zeer lezenswaardig.

8. Asklepios

Dit tijdschrift is het lijfblad van de ware Asclepiadaceae-liefhebber. Het wordt uitgegeven door de International Asclepiad Society. Deze vereniging is opgericht als een Engelse club in 1974. Het doel was "de studie van én de waardering voor alle genera en soorten van Asclepiadaceae te bevorderen". Na enkele jaren werd besloten tot fusering met de Amerikaanse gelijkgestemden en er een internationale club van te maken. Het tijdschrift verschijnt vier keer per jaar en geeft zeer veel informatie over met name succulente vertegenwoordigers van deze familie. Informatie over Hoya's vindt men er zelden, hiervoor bestaat een aparte club (zie 9). Andere faciliteiten die leden verkrijgen zijn een jaarlijkse zaadlijst en de mogelijkheid om tegen lage prijzen stekken bij de vereniging te kopen.

Prijs: £ 6,— per jaar.

Verdere informatie: Mrs. M. Thompson, 10 Moorside Terrace, Drighlington, Bradford BD 11 1HX, England.

9. The Hoyan

De International Hoya Society richt zich alleen op Hoya-liefhebbers, hoewel er ook wel eens een knipoog naar Ceropegia's wordt gemaakt. Zowel populaire als (semi)wetenschappelijke artikelen worden gepubliceerd in het vier maal per jaar verschijnende blad.

Prijs: onbekend.

Verdere informatie: Christine M. Burton, PO Box 54721, Atlanta, Georgia 30308, USA.

10. Hoya Nieuwsbrief

Een uitgave van het Institute for Protection and Propagation of Succulent Plants, een particulier instituut van de familie van Donkelaar. Ondanks de titel worden er ook Ceropegia's en andere succulenten besproken in dit vier keer per jaar verschijnende tijdschrift.

Prijs: f 15,— per jaar.

Verdere informatie: I.P.P.S., Laantje 1, 4251 EL Werkendam.

11. The Exotic Collection

Een uitgave van de familie Lamb, speciaal betrokken op hun grote collectie planten. Elke maand verzorgen zij een nieuwsbrief vergezeld van twee referentieplaten in kleur. Deze platen geven een afbeelding plus een populaire beschrijving van de plant, waarbij ook de cultuur niet vergeeten wordt. Daarnaast geeft een abonnement recht op maandelijks plantenlijsten en een aantal zaadlijsten.

Prijs: £ 10,— (+ £ 2,— voor de plantenlijsten) per jaar.

Verdere informatie: Brian and Sally Lamb, The Exotic Collection, 18 Franklin Road, Worthing, Sussex, NB13 2PQ, England.

II. Plaatwerken

1. Flowering Plants of Africa

Dit tijdschrift, een uitgave van het Ministerie voor Landbouw van Zuid-Afrika, biedt gekleurde platen met goede beschrijvingen van (meestal) Afrikaanse planten. Het doel hiervan is kennismaking met én bevordering van de studie en de cultuur van deze planten. In totaal bestaat

een aflevering uit 20 platen en per jaar verschijnen er twee afleveringen. Gemiddeld worden per aflevering vier leden van de Asclepiadaceae besproken.

Prijs: onbekend.

Verdere informatie: The Department of Agriculture, div. of agricultural information; Private Bag X144, Pretoria, Zuid-Afrika (RSA).

2. Curtis' Botanical Magazine

Gelijk van opzet aan het bovengenoemde, alleen bestrijkt dit blad de gehele wereld. Het tweede verschil is dat Asclepiadaceae er minder vaak in behandeld worden.

Prijs: £ 25,— per jaar.

Verder informatie: Curven Books, North Street, Plarstow, London E 139 HJ, England.

3. Hooker's Icones Plantarum

In 1836 werd dit tijdschrift opgericht voor het beschrijven en het illustreren van interessante planten uit het Kew Herbarium. Tegenwoordig richt elk deel zich op een speciaal doel (een revisie, een serie planten van een bepaald geslacht etc.). Nieuwe delen verschijnen onregelmatig. Met name in de oudere delen zijn diverse Asclepiadaceae te vinden.

Prijs: onbekend.

Verdere informatie: The Bentham Moxon Trust, Royal Botanic Gardens, Kew, Richmond, TW 9 3AB, Surrey, England.

III. Wetenschappelijke periodieken

In diverse wetenschappelijke periodieken op botanisch gebied worden geregeld Asclepiadaceae besproken. Voor de meeste lezers van Succulenta is deze informatie echter niet interessant. Ik volsta dan ook met het noemen van Candollea, Kew Bulletin, Bothalia, Blumea en de Journal of South African Botany. In vele wetenschappelijke bibliotheken zijn deze periodieken te lenen.

Schultestraat 68, 9406 NG Assen

* *
*

Astroloba Uitew.

L.E. GROEN

De leliëfamilie (Liliaceae) is met ongeveer 220 geslachten en 3500 soorten een van de grootste families in het plantenrijk. Van deze 220 genera zijn *Aloe*, *Astroloba*, *Gasteria*, *Haworthia* en *Sansevieria* algemeen bekende succulentengeslachten. In een enkel geval gaat de geschiedenis zeer ver terug. Een afbeelding van *Aloe vera* (L.) N.L. Burman staat al in de Codex Aniciae Julianae van 512 na Christus afgebeeld.

Vanaf het begin van de negentiende eeuw tot nu toe zijn er pogingen gedaan tot een goede indeling van de succulente lelieachtigen te komen. Uit recent onderzoek is naar voren gekomen dat de indeling op bloemkenmerken die door de eerste onderzoekers van deze groep is gehanteerd nog het meest verantwoord is. Op grond van deze indeling bestaat er geen reden het geslacht *Astroloba* op te heffen.

De groep Liliaceae die het hier betreft, is afkomstig uit zuidelijk Afrika. De eerste soorten komen omstreeks 1690 naar Europa en worden onder de naam *Aloe* geïntroduceerd en beschreven. Een splitsing in verschillende genera vindt pas na Linnaeus plaats. De eerste soorten waarvan het introductiejaar bekend is zijn *Aloe succotrina* (1685) en *Aloe variegata* (1690). H.B. Oldenland (1663-97), tuinchef van de tuin van de Verenigde Oostindische Compagnie in de Kaaprovincie, stelde een "Kruidboek" samen waarin ondermeer 380 Kaapse plantensoorten vermeld zijn. Het werk van Oldenland bevat een lijst van 28 Aloë's, die afgedrukt werden in Valetijns "Beschrijvinge van der Kaap der Goede Hoop" in 1726 en in een appendix bij "Thesaurus Zeylanicus" van Johannus Burman (1737). Aloë's van deze

lijsten werden echter voor het eerst letterlijk weergegeven door Caspar Commelin in deel II van "Horti Medici Amstelodamensis Rariorum Plantarum" (1701).

Bayer (1982) identificeerde 4 van deze beschrijvingen als Haworthiasoorten. In 1703 publiceerde Caspar Commelin in "Praeludia Botanica" nog eens 4 beschrijvingen die als Haworthiasoorten geïdentificeerd kunnen worden. Caspar Commelin beschreef in "Praeludia Botanica" ook een "Aloe Africana erecta rotunda, folio parvo & in acumen rigidissimum exuente", hetgeen dezelfde omschrijving is als no. 28 van Oldenland.

In de Moninckx Atlas, deel 6 t. 15 (1702), staat een afbeelding van deze "Aloe". Wijnands (1983) herleidde deze plant tot *Astroloba spiralis* (L.) Uitewaal op grond van de bloemen afgebeeld door Dillen (1732). Deze door Linnaeus (1753) als *Aloe spiralis* beschreven soort is hiermee de eerst beschreven *Astroloba*.

Linnaeus beschreef alleen *Aloe*-soorten en zag geen reden om een onderverdeling te maken. De eerste poging om *Aloe* op te splitsen in kleinere genera was van Friedrich Kasimir Medicus (1768). Zijn indeling is echter niet geaccepteerd. Thunberg (1794-1800) was succesvoller, hij splitste *Sansevieria* als nu nog bestaand geslacht af van *Aloe* hoewel *Sansevieria* nu op het punt staat in *Dracaena* ten onder te gaan.

In 1804 kwam Haworth met een nieuwe indeling van *Aloe*, dat hij verdeelde in drie secties: Parviflorae, Curviflorae en Grandiflorae. Het huidige geslacht *Aloe* komt in de sectie Grandiflorae.

Duval (1809) verhieft de Parviflorae tot het geslacht *Haworthia* en de Curviflorae tot het geslacht *Gasteria*. Het geslacht *Haworthia* heeft volgens Duval de volgende kenmerken: Kelk bloembladachtig, recht, naar boven toe in twee teruggebogen lippen eindigend. Willdenow (1811) was niet op de hoogte van het werk van Duval en beschreef *Aprica* Willdenow op dezelfde gronden. Hierdoor is *Aprica* Willdenow helaas een synoniem van *Haworthia* Duval. Een zestal soorten van *Aprica* Willdenow zijn evenwel als elementen van *Astroloba* te identificeren.

In 1812 deelde Haworth in zijn "Synopsis plantarum Succulentarum" *Haworthia* in 4 secties in; deze indeling berust op generatieve en vegetatieve kenmerken.

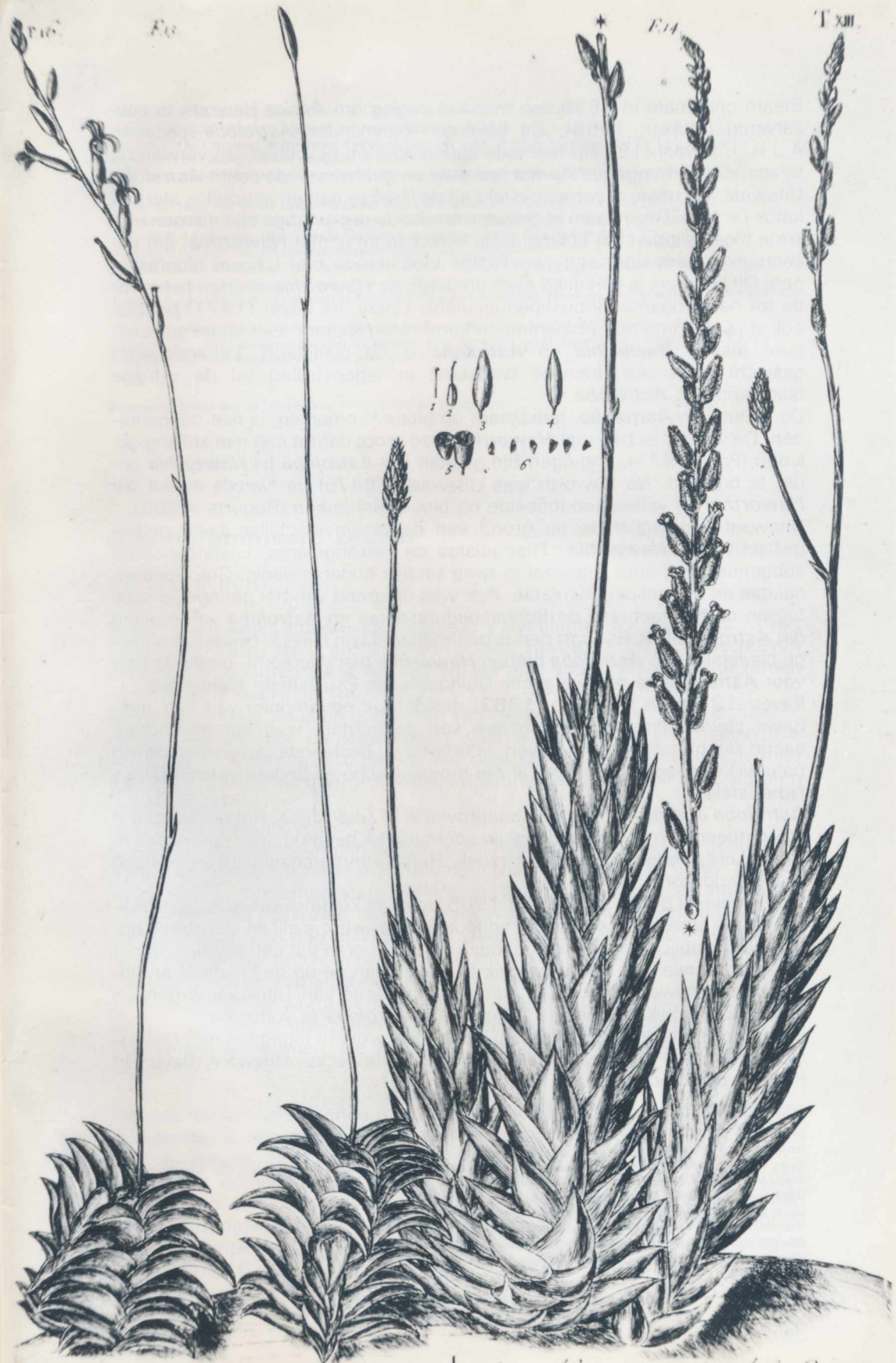
De vierde sectie is hier van bijzonder belang; zij bevat met uitzondering van *H. aspera* planten die wij nu in het geslacht *Astroloba* plaatsen. Dit zijn de soorten *Astroloba spiralis*, *A. pentagona* en *A. foliolosa*. Haworth gaf van deze sectie de volgende bloemkenmerken: "Kroon cilindrisch, wat opgericht: zoom bijna regelmatig. Een goed geslacht?"

In 1819 publiceerde Haworth inderdaad deze sectie als apart geslacht, *Aprica*, inclusief *A. aspera*. *Aprica* Haworth is echter een later illegitiem homoniem van *Aprica* Willdenow. Later blijkt dat Haworth voor 1819 met *H. aspera* niet *Astroloba aspera* (Haw.) Uitew. heeft bedoeld maar zeer waarschijnlijk *Haworthia nigra* (Haw.) Baker (Roberts Reinecke, 1965 (ongepubliceerd); Bayer, 1982).

Afbeelding pag. 21

J.J. Dillen, Hortus Elthamensis: 16 t. 13 (1732); Links fig. 13 *Haworthia viscosa* (L.) Haw.; Rechts fig. 14 *Astroloba spiralis* (L.) Uitew., het lectotype van *Aloe spiralis* L.

Afd. Speciale collecties, Centrale Bibliotheek van de Landbouwhogeschool te Wageningen.

Albes. sp. erecta triangularis. & Comm. | *Albes. sp. erecta rotunda.* & Comm.

Stearn ondernam in 1939 een mislukte poging om *Aprica* Haworth te conserveren (Rickett, 1958). De bekende Nederlandse *Astroloba*-specialist, A.J.A. Uitewaal (1947a) hakte de knoop door en beschreef om verwarring te voorkomen het genus *Aprica* opnieuw en gaf hieraan de naam *Astroloba* Uitewaal. De naam is samengesteld uit de Griekse namen astron (= ster) en lobos (= lob). Deze naam is gekozen omdat de regelmatige bloemkroon met korte bloemslippen het belangrijkste verschilpunt is met *Haworthia*, dat gekenmerkt wordt door een tweelippige bloemkroon met langere bloemslippen. Dit kenmerk is niet altijd even duidelijk; de *Haworthia*-soorten behorende tot het subgenus *Robustipedunculares* Uitew. ex Bayer (1971) hebben ook vrijwel actinomorfe bloemen en korte bloemslippen. Een ander verschilpunt tussen *Haworthia* en *Astroloba* is de bladstand. Eerstgenoemd geslacht bezit een drierijige bladstand in tegenstelling tot de vijfrijige bladstand van *Astroloba*.

De status van *Astroloba*, gebaseerd op bloemkenmerken, is niet onomstreden. De verwantschap met *Haworthia* is zo groot dat tot nog niet zo lang geleden (Parr, 1971), pogingen zijn gedaan om *Astroloba* bij *Haworthia* onder te brengen. Na Haworth was Uitewaal (1947b) de tweede auteur die *Haworthia* en verwanten indeelde op bloemkenmerken (Roberts, 1983). Uitewaal onderscheidde op grond van de bloemverschillen twee ondergeslachten in *Haworthia*: *Triangulares* en *Hexangulares*. Laatstgenoemd subgenus werd door Uitewaal in twee secties onderverdeeld: *Gracilipedunculatae* en *Robustipedunculatae*. Parr was op grond van het geringe verschil tussen de bloemen van de *Robustipedunculatae* en *Astroloba* van mening dat *Astroloba* niet als apart genus gehandhaafd kon blijven. Omdat de vijfrijige bladstand van *Astroloba* binnen *Haworthia* niet voorkomt, creëerde Parr voor *Astroloba* de nieuwe sectie *Quinquefariae* Parr binnen *Haworthia*. Bayer (1972) en Wijnands (1983) deelden de opvattingen van Parr niet. Bayer stelde ondermeer dat revisie van geslachten, wanneer de soorten daarin slecht gedefinieerd blijven, voorbarig is. Bestaande geslachten geven natuurlijke groepen weer, ook al zijn morfologische en andere criteria niet altijd duidelijk.

Astroloba is endemisch in de Kaapprovincie in Zuid-Afrika. Het geslacht is in de achttiende en negentiende eeuw voornamelijk bewerkt door Europese onderzoekers zonder veel veldonderzoek. Herbariummateriaal uit deze periode is zeer zeldzaam.

Veldgegevens blijven schaars tot 1965, toen de Zuidafrikaanse Roberts Reinecke een studie aan *Astroloba* voltooide. Haar werk is alleen als interne publikatie gepubliceerd; er komt duidelijk uit naar voren dat een revisie van het geslacht wenselijk is. Door gebruik te maken van de op de Flevohof te Biddinghuizen bewaard gebleven *Astroloba*-collectie van Uitewaal is genoeg materiaal beschikbaar om een studie van *Astroloba* te voltooien.

In een volgend artikel zal nader op de soorten worden ingegaan met een samenvatting van de opvattingen van Roberts Reinecke, Uitewaal, Bayer en Pilbeam over *Astroloba*.

Literatuur:

- Bayer, M.B. 1971 *Changes in the genus Haworthia Duval*, Cact. Succ. J. Amer. 43:157.
Bayer, M.B. 1972 *Reinstatement of the genera Astroloba and Poellnitzia (Liliaceae-Aloineae)*, Nat. Cat. Succ. J. 27:77.
Bayer, M.B. 1982 *The New Haworthia Handbook*, Kirstenbosch.
Dillen, J.J. 1732 *Hortus Elthamensis*, 2 vols. London.
Duval, H.A. 1809 *Plantae succulentae in horto Alencomo*. Paris.
Haworth, A.H. 1804 *A new arrangement of the genus Aloe*. Trans. Linn. Soc. London 7:1-28.
Haworth, A.H. 1812 *Synopsis Plantarum Succularum*. 90-99.
Haworth, A.H. 1819 *Supplementarium Plantarum Succularum*. 50:60-75.

- Linnaeus, L. 1753 *Species plantarum*. 2 vols. Stockholm.
- Medikus, F.K. 1786 *Theodora speciosa, ein neues Pflanzengeschlecht*.
- Parr, C.A.E. 1971 *Revision of the genus Astroloba*. Bull. Afr. Succ. Pl. Soc. 6: 145-150; 195-197; 256-260.
- Pilbeam, P. 1983 *Haworthia and Astroloba: A Collector's Guide*. London.
- Rickett, H.W. 1958 *Report of the Committee for Spermatophyta, Aprica Haw. (1819) vs. Aprica Willd. (1811)*, Taxon, VII: 185.
- Roberts, M. 1983 *The Genus Haworthia Duval: Past and Present*, Br. Cact. Succ. J. 1:30-35.
- Roberts Reinecke, P. 1965 *The Genus Astroloba Uitewaal*, MS Thesis University of Cape Town. Kaapstad.
- Stearn, W.T. 1939 *Aprica Haw. (1819) non Aprica Willdenow (1811)*, Kew Bulletin 7:329-330.
- Thunberg, C.L. 1794-1800 *Prodromus plantarum capensium*. Uppsala.
- Uitewaal, A.J.A. 1947a *Revisie van de nomenclatuur der genera Haworthia en Aprica*, Succulenta 5:51-54.
- Uitewaal, A.J.A. 1947b *Historical notes of the Aloinae*, Cact. Succ. J. Gr. Britt. 9:52-54.
- Uitewaal, A.J.A. 1947c *A first attempt to subdivide the genus Haworthia, based on floral characters*, Desert Plant Life 19:133-139.
- Uitewaal, A.J.A. 1949 *Views on the classification of Haworthias*, Cact. Succ. J. Gr. Britt. 11:19-21.
- Willdenow, C.L. 1811 *Bemerkungen über die Gattung Aloe*, Gesellsch. naturf. Freunde, Berl. Magaz. V: 273-274.
- Wijnands, D.O. 1983 *The botany of the Commelins*, Rotterdam.

Botanische Tuinen van de LH, Postbus 8010, 6700 ED Wageningen.

* *
*

Geprogrammeerd zaaien

LUDWIG BERCHT

In ons Mexicaanse zusterblad Cactaceas y Suculentas Mexicanas nr. 3 van september 1985 las ik een kort artikel over zaaien. De daarin beschreven methode is zo aardig dat ik het hier vrij vertaald voor u weergeef, te zamen met enkele aanvullingen mijnerzijds.

Een probleem bij het laten ontkiemen van cactuszaad is niet het substraat of de vochtigheid maar de temperatuur waarbij dat dient te geschieden. Als voorbeeld: Parodia-zaad ontkiemt het best bij een temperatuur van rond 16°C, Echinocactus horzonthalonius daarentegen prefereert temperaturen van boven de 40°C.

De werkwijze is als volgt:

De potjes met de te kiemen zaden worden in een bak gezet en gedurende een week gehouden op een temperatuur van ongeveer 15°C. De soorten die een lage kiemtemperatuur prefereren, zullen ontkiemen; de andere zaden zullen enkel opzwellen. Na een week wordt de temperatuur verhoogd tot 20°C. Binnen een dag of vier zullen weer een aantal soorten kiemen. De reeds ontkiemde zaden ondervinden geen hinder van de hogere temperatuur, ze zullen er eerder goed van gaan groeien.

Na een dag of vijf wordt de temperatuur verhoogd tot 30°C.

Binnen een dag of drie zullen dan de meeste van de tot nu toe nog ongekiemde soorten kiemen. De verkregen resultaten waren volgens het artikel 90-95%.

Het lijkt me een uitstekende methode. Ik permiteer me twee opmerkingen. Ten eerste, ik heb goede ervaringen met de procedure om tijdens het kiemen de temperatuur 's nachts terug te laten lopen tot zo'n 10°C.

De andere opmerking betreft de zaden met een harde zaadwand, zoals Opuntia- en vele Cereuszaden, alsook de bovengenoemde E. horzonthalonius. Om deze zaden te laten kiemen moet men ze bijna kraken door ze overdag temperaturen van rond de 40°C te geven en 's nachts terug te gaan tot 10°C.

BOEKBESPREKING

Gymnocalycium, Overzichts- en synoniemlijst van het geslacht.

Uitgave van de werkgroep Gymnovriend van de vereniging Grusonia. 49 pagina's.

Elf jaar na het verschijnen van de laatste soorten- en synoniemlijst van het geslacht *Gymnocalycium* (Putnam/Schütz) hebben een aantal Belgische liefhebbers van dit geslacht de literatuur doorgeplozen op alle namen die in verband met dit geslacht genoemd worden. Het resultaat vindt u terug in dit boekje.

Bij elke naam wordt opgegeven waar deze beschreven staat, de eventuele nieuwe combinatie en de huidige opvatting omtrent de taxonomische status van de species.

Afgezien van een enkele schrijffout (hardnekkig is ook hier de beschrijving van ragonesei tot ragoneseii) heb ik geen missers ontdekt. Wel is het jammer dat bij veel namen enkel vermeld staat "Kataloognaam" zonder aan te geven waar, bijv. lijst Frič, zaadlijst Uhlig, Köhres, Knize. Ook zou een lijst met Gymno-veldnummers een zinvolle aanvulling zijn geweest. Al met al een boekje dat elke rechtgeaarde Gymno-liefhebber behoort te bezitten. Het boekje is te bestellen door 145 Bfrs (incl. porto) over te maken op het Belgische gironummer 000-1052713-69 t.n.v. E. Crombez, Ardooisesteenweg 361, 8800 Roeselaere.

L. Bercht

TIJDSCHRIFTEN

The Journal of the Mammillaria Society 24 (6), 1984

Na de redactionele inleiding opent J. Ede dit nummer met een lang artikel over zijn kaservaringen. J. Pilbeam bespreekt *Mammillaria species from Baja California*. Hij houdt het voor een rechtdoornige vorm van *M. fraileana*. Dezelfde schrijver geeft een viertal planteportretten, met van elk een zwartwit foto, van *M. fraileana*, *M. haageana* fa. *schmollii*, *M. rekoï* var. *leptacantha* en *M. varieaculeata*. Natuurlijk komen daarbij nog andere soorten aan de orde. Hoe hij experimenteerde met licht, in het bijzonder met kunstlicht, doet E. Hand uit de doeken.

The Journal of the Mammillaria Society, 25 (3), 1985

Na de gebruikelijke inleiding van de redacteur staat de voorzitter, David Hunt, even stil bij het 25-jarig bestaan van de vereniging en draagt ideeën aan voor de toekomst. D. Speirs houdt zich bezig met het voorkomen van *Coryphantha (Escobaria) vivipara* in het zuidelijk deel van de Canadese provincie Alberta. R. Harbour schrijft over afwijkende zaadbesvormen, aangetroffen op een exemplaar van *Mammillaria pennispinosa*. J. Ede geeft enkele ideeën en kaservaringen. Resultaten met aanvullend kunstlicht ter stimulering van bloei bij *Mammillaria*'s is een onderwerp van E. Hand. P. Nance doet zijn ervaringen met de "schoorsteenzwart-ziekte" bij enige *Fero*'s uit de doeken. Tot slot heeft P. Forster het over de kleur van de zaadbes van *Mammillaria senilis*.

British Cactus & Succulent Journal 3 (2), June 1985

L. en L. Jeffries bezochten een schitterende openlucht-cactusverzameling op het eiland Mallorca, getuige ook de bij het artikel afgedrukte foto's. R. Starling en R. Lester beschrijven de mogelijkheden van classificatie van cactussen per computer. P. Halliday stelt *Kleinia saginata* voor, welke hij in 1983 beschreef; deze soort werd in 1979 in Dhofar (Zuid-Arabië) voor het eerst aangetroffen. Over winterharde cactussen schrijft G. Sydow. P. Chapman geeft een miniportret van *Opuntia cantabrigiensis*. S. Cooper stelt een predator voor de beschrijving van de wolluis voor: *Cryptolaemus montrouzieri*. G. Rowley vertelt welke instrumenten hij in zijn kas hanteert. H. Broogh wijdt een artikeltje aan *Euphorbia groenewaldii*. D. Speirs vraagt aandacht voor *Haaworthia cymbiformis* forma *planifolia*. D. Cole brengt een, mede historisch, gedocumenteerd artikel over *Lithops localis*. L. Bustard vertelt over enige ervaringen uit Kew Garden. W. Tjaden brengt een planteportret van *Crassula falcata*. Voor de prille liefhebber geeft J. Mullard de nodige wenken bij de opzet van een cactus- en succulentverzameling. Het is opvallend dat bij onze Engelse zusterorganisatie steeds een behoorlijk aantal reacties van lezers binnenkomt.

Theo Neutelings

INHOUD

Beste vriendinnen en vrienden - H. Koningsveld	2
<i>Mammillaria series Megastigmatae ser. nov.</i> - Th. Neutelings	3
Het wel en wee van succulenten verzamelen - A. van Ling	7
Sierra de Calmelli - E. Lanssens	10
Braziliaanse impressies (VII) P. Braun	12
Literatuur - een onmisbare bron van informatie (II) - C. Boele	17
<i>Astroloba</i> - L.E. Groen	19
Geprogrammeerd zaaien - L. Bercht	23
Boekbespreking - L. Bercht	24
Tijdschriften - Th. Neutelings	24